

Paraša: Be-rešit

7 235 písmen

1 931 slov

146 veršů

241 řádek

1 micva

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ: הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב
שָׂאת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה
תִּמְשַׁלְּבוּ:

**Hospodin řekl Kainovi: „Proč tě to rozpálilo a proč ti poklesly tváře?
Není povznášející jednat dobře? Nebudeš-li jednat dobře, u vchodu
číhá hřích a touží po tobě, ovládneš ho?“**

Sidra pro tento týden: Be-rešit**1. alija (Be-rešit 1:1–2:3)**

Výčet šesti dnů stvoření. **1. den:** Stvoření světla. **2. den:** rozdělení vod. **3. den:** Oddělení souše od vody, první pozemské rostliny. **4. den:** Stvoření slunce, měsíce, planet a hvězd. **5. den:** Stvoření vodních živočichů, plazů a ptáků. **6. den:** Stvoření suchozemských zvířat a člověka. **7. den:** Bůh odpočívá a tento den posvětil mezi všemi ostatními – tak je položen základ šabatů jako zvláštního dne mezi všemi ostatními.

2. alija (2:4–19)

Druhý popis stvoření člověka a varování, aby nejedl nic ze stromu poznání dobrého a zlého. Z Adamovy „strany“ je stvořena první žena Chava.

3. alija (2:20–3:21)

Had, nejchytřejší z ostatních tvorů, navede Chavu, aby pojedla plody ze stromu poznání a přesvědčila k tomu i Adama. Za tento čin jsou vyhnáni ze zahrady Eden. Člověk je smrtelným a o svůj život musí od té chvíle bojovat. Had je potrestán tak, že se musí navěky plazit po bříše v prachu země.

4. alija (3:22–4:18)

Chava porodí dva syny – Kajina a Hevela. Kajin je rolník, Hevel je pastýř. Oba přinesou Bohu oběť, avšak pouze Hevelova je přijata. Bůh se Kajina pokusí přesvědčit, aby se snažil na sobě

pracovat, ale Kajina přemůže hněv a Hevela zavraždí. Kajin je potrestán tak, že bude po zbytek života psancem a tulákem. Rodopis Kajina a jeho potomků.

5. alija (4:19–22)

Výčet potomků Lemecha. Lemechovi potomci si osvojují umění zpracovávat železo, chovat dobytek i hrát na hudební nástroje.

6. alija (4:23–5:24)

Lemech, Kajinův potomek, zabije Kajina a svého syna Tubal-Kajina (dle Rašiho), před svými manželkami ale deklaruje svou nevinu. Adam má dalšího syna Šeta. Rodopis od Adama až k Noachovi, včetně jejich věku.

7. alija (5:25–6:8)

Noach má tři syny, Šema, Chama a Jefeta. Za jeho dnů dojde na Zemi k úpadku morálky a věk člověka je omezen do 120 let. Bůh zalituje, že člověka stvořil a rozhodne se zahubit vše živé. Noach jediný najde v jeho očích milost a proto má být ušetřen.

Haftara (Ješaja 42:5–43:10)

Tato část prorocství připomíná Boha jako stvořitele nebes a země a všeho, co je na nich, od rostlin přes zvířata až po člověka. Izrael je povolán k tomu, aby se stal světlem ostatním národům a šel jim příkladem.

Proč byla Hevelova oběť lepší?

Vražda, kterou Kain spáchal, byla prvním zločinem, kterého se člověk vůči jinému člověku dopustil. Je to tragické pokračování osudu člověka – hned první člověk narozený Adamovi a Chavě se stal zločincem. Kainova odpověď Bohu „Copak jsem strážcem svého bratra“ je rovněž prvním případem arogance člověka a jeho pohrdáním vůči Stvořiteli i jeho stvoření. Kain je potrestán, ale není mu oplateno stejnou mincí. Je označen znamením tak, aby ho každý poznal a věděl, že tohoto člověka nesmí zabít, jinak by na něj dopadl jeho trest sedminásobně. Kain odešel na východ od ráje, kde založil svůj rod. Kainovy motivy k vraždě jsou známé: Kain i Hevel přinesli Bohu oběť, a zatímco Hevelovu oběť Bůh přijal, Kainovu odmítl. V Kainovi tak vzkypěla nenávisť, která jej nakonec dohnala k vraždě. Domlouvání nepomohlo, zloba Kaina zaslepila. Jako by ohluchl a výzvu od samotného Boha, aby ovládl a zkontroloval číhající hřích, zcela ignoroval.

Proč Bůh odmítl Kainovu oběť? Někdo by mohl namítnout, že kdyby ji býval Bůh přijal, nemuselo k této tragédii vůbec dojít. Komentátoři nám na tuto námitku dávají odpověď. Problém není v odmítnutí oběti, ale v tom, co mu předcházelo. Bůh po odmítnutí oběti Kaina nabádá, aby na sobě pracoval, aby se nad sebou zamyslel, a hlavně aby nechoval zášť ke svému bratrovi. Co Kain provedl, že jej Bůh vybízí k nápravě? V Tóře je řečeno, že když Kain a Hevel přinesli své oběti, přinesli oba to, čím se živili. Zatímco Kain přinesl a obětoval zkrátka to, co vyrostlo ze země, Hevel obětoval to nejlepší ze stáda, které měl. Nepřihodilo se tedy to, že by Bohu voněla více jehněčí kotletka než spálená pšenice. Problém s Kainovou obětí byl ten, že na rozdíl od Hevela nebyl ochoten vzdát se toho nejlepšího, co mu jeho obživa poskytla.

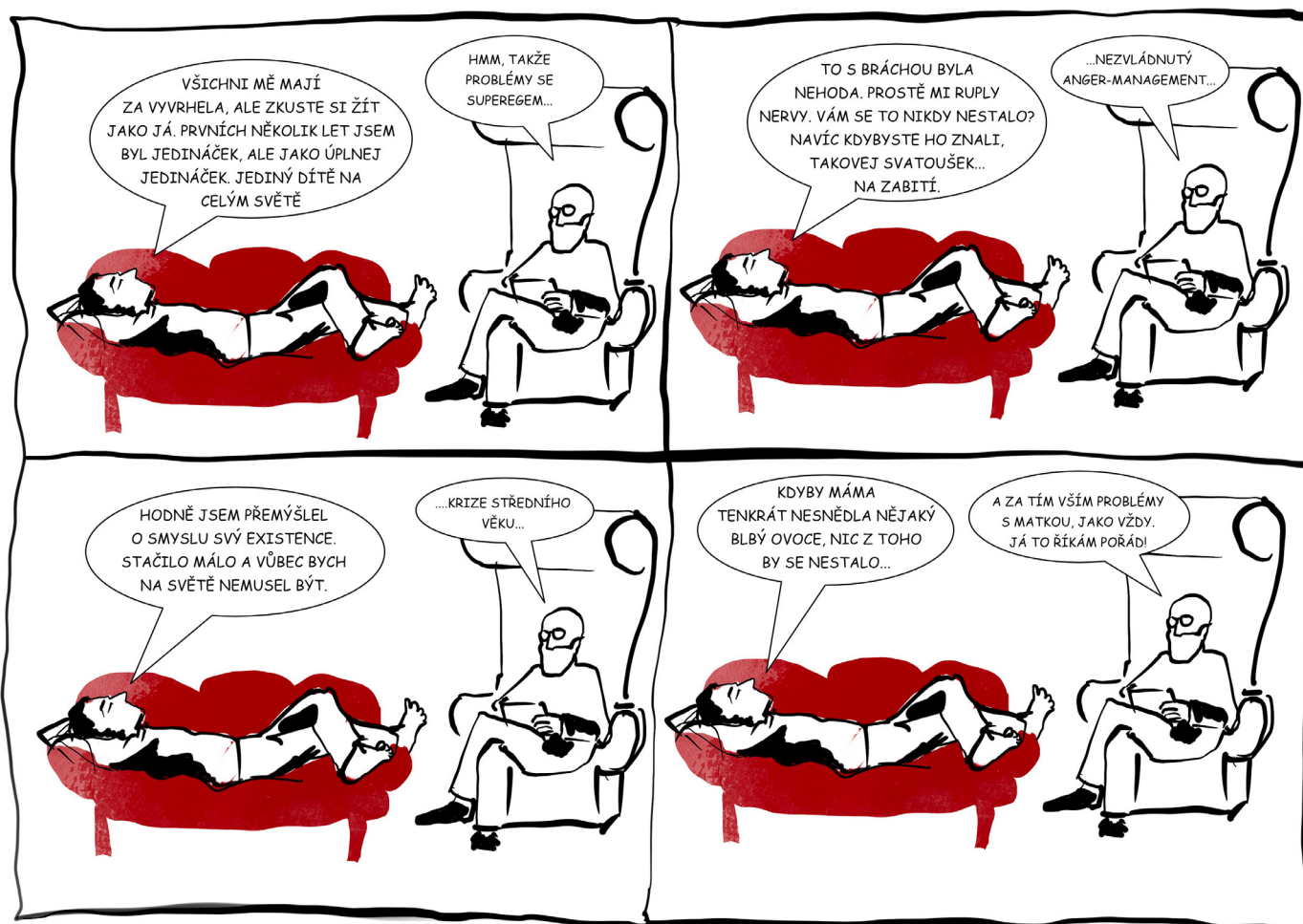
Sidra pro tento týden: Be-rešit

Hluší a slepí

Haftara k Be-rešit: „Kdo však je slepý, ne-li můj služebník“ (Ješaja 42:18–20)

Proroci nebývají dvakrát oblíbenými postavami, ostatně „doma není nikdo prorokem“. Prorok Ješaja, z jehož knihy je haftara pro tento týden, rozhodně neučinil nic pro to, aby oblíbený byl. Vždyť jeho kniha začíná slovy: „Vůl zná svého hospodáře, osel jesle svého pána, mne však Jisrael nezná, můj lid je nechápavý.“ I vůl a osel pobrali více rozumu než lid Jisraele! „Nač vás mlátit? Je to s vámi jen horší.“ A tak je prorok povolán k lidu, ale s prapodivným posláním: „Jdi a řekni tomu lidu: ‚Jen poslouchajte, stejně nic nepochopíte, dívejte se, přece nic nepoznáte.‘ Srdce toho lidu obal tukem, zacpi mu uši, zalep mu oči...“ A přesně to prorok udělá. Cílem jeho prorockví totiž není přivést Jisrael k nápravě, laskavými slovy mu vysvětlit, že stezka, kterou se ubírá, nevede správným směrem, nýbrž mu provést to, co Bůh provedl faraonovi – zatvrdit mu srdce a zaslepit jej, aby nebyl žádným pokáním uchráněn před nutným a nevyhnutelným trestem.

Pasáž z haftary pro tento týden se odehrává později. Lid je ve vyhnanství, ale stále slyší, aniž by rozuměl, a vidí, aniž by chápal. Prorok se lidu v podstatě vysmívá: „Slyšte, hluší, slepí, prohlédněte a vizte!“ Vysvobození ze zajetí máte přímo před nosem, tak na co čekáte? Nyní přijde reakce: „Kdo však je slepý, ne-li můj služebník, kdo hluchý, ne-li posel, jehož posílám? Není slepějšího, než kdo bez vady býti měl, a nevidomější než Hospodinův služebník. Tolik k vidění má a nevidí to, uši otevřené a nic slyšet nechce.“ (42:18–20) Jak naznačují některé komentáře, možná se zde nejedná o proslov proroka, nýbrž o hořkou výměnu názorů mezi prorokem a jeho posluchači. Prorok je nazývá slepými a hluchými, což mu oni oplácejí stejnou mincí. Prorok lidu říká, že mu uniká podstata věci: že tentýž Bůh, který způsobil jejich vyhnanství, si přeje jejich návrat. Lid stejně vehementně tvrdí, že je to naopak, že prorok je hlupák, který nevidí realitu, že Jisrael je zotročným národem, živořícím ve vyhnanství. Je to názorný příklad situace, kdy prorok „mluví do zdi“ a veškerá diskuse je zacyklená ve vzájemném obviňování, kdy nikdo nechce toho druhého vyslechnout. Často jsme si jisti, že slyšíme a rozumíme, vidíme a chápeme. Když nám někdo vpálí do očí, že jsme v naší domnělé vševědoucečnosti „hluší a slepí“, většinou místo sebereflexe kontrujeme: „To ty jsi hluchý a slepý!“ Neposloucháme, neslyšíme a stejně jako Kain si jedeme svou.

Kainův rod

Když Kain zavraždí svého bratra, odejde pryč, na východ, a tam má ženy a děti... A kde je vzal? Tóra přece hovoří jen o něm a jeho bratrovi. Komentátoři to berou s rezervou – Adam s Chavou měli tou dobou již mnohem víc potomků – to, že je Tóra nezmiňuje, neznamená, že neexistovali. Navíc podle některých výkladů Kain nebyl první roky svého života jedináček, nýbrž měl ještě sestru-dvojče. Ale o tom možná někdy jindy.